

Väliaikainen versio

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kahdeksas jaosto)

19 päivänä joulukuuta 2018 (*)

Jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättäminen – Verotus – Arvonlisävero – Direktiivi 2006/112/EY – 2 artiklan 1 kohta – Hallintokäytäntö, jossa alkuperäisen taideteoksen tekijälle kuuluvasta jälleenmyyntikorvauksesta kannetaan arvonlisäveroa

Asiassa C-51/18,

jossa on kyse SEUT 258 artiklaan perustuvasta jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevasta kanteesta, joka on nostettu 29.1.2018,

Euroopan komissio, asiamiehinään N. Gossement ja B.-R. Killmann,

kantajana,

vastaan

Itävallan tasavalta, asiamiehenään G. Hesse,

vastaajana,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (kahdeksas jaosto),

toimien kokoonpanossa: neljännen jaoston puheenjohtaja M. Vilaras, joka hoitaa kahdeksannen jaoston puheenjohtajan tehtäviä, sekä tuomarit J. Malenovský (esittelevä tuomari) ja M. Safjan,

julkisasiamies: M. Wathelet,

kirjaaja: A. Calot Escobar,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

päätettyään julkisasiamiestä kuultuaan ratkaista asian ilman ratkaisuehdotusta,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Euroopan komissio vaatii kannekirjelmässään unionin tuomioistuinta toteamaan, että Itävallan tasavalta ei ole noudattanut yhteisestä arvonlisäverojärjestelmästä 28.11.2006 annetun neuvoston direktiivin 2006/112/EY (EUVL 2006, L 347, s. 1; jäljempänä arvonlisäverodirektiivi) 2 artiklan 1 kohdan mukaisia velvoitteitaan, koska se kantaa arvonlisäveroa alkuperäisen taideteoksen tekijälle taideteoksen jälleenmyynnin johdosta kuuluvasta korvauksesta.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

Arvonlisäverodirektiivi

2 Arvonlisäverodirektiivin johdanto-osan kolmannessa ja viidennessä perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”(3) Säännösten selkeään ja toimivan esitystavan varmistamiseksi parempaa sääntelyä koskevan periaatteen mukaisesti olisi aiheellista laatia uudelleen direktiivin rakenne ja sanamuoto, vaikka tämä ei periaatteessa muuta sisällöllisesti olemassa olevaa lainsäädäntöä. Joitakin uudelleenlaatimiseen kuuluvia pieniä sisältömuutoksia olisi kuitenkin tehtävä. Kun tällaisia muutoksia tehdään, ne olisi lueteltava tyhjentävästi säännöksissä, jotka koskevat direktiivin saattamista osaksi kansallista lainsäädäntöä ja sen voimaantuloa.

— —

(5) Arvonlisäverojärjestelmällä saavutetaan mahdollisimman yksinkertainen ja tasapuolinen verotus, kun veronkanto toimitetaan mahdollisimman yleisesti ja järjestelmän soveltamisalaan kuuluvat kaikki tuotannon ja jakelun vaiheet sekä palvelujen suoritukset. Näin ollen olisi sisämarkkinoiden ja jäsenvaltioiden edun mukaista ottaa käyttöön yhteinen järjestelmä, jota olisi sovellettava myös vähittäiskauppaan.”

3 Arvonlisäverodirektiivin 2 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Arvonlisäveroa on suoritettava seuraavista liiketoimista:

a) verovelvollisen tässä ominaisuudessaan jäsenvaltion alueella suorittamasta vastikkeellisesta tavaroiden luovutuksesta;

— —

c) verovelvollisen tässä ominaisuudessaan jäsenvaltion alueella suorittamasta vastikkeellisesta palvelujen suorituksesta;

— —”

4 Kyseisen direktiivin 24 artiklan 1 kohta kuuluu seuraavasti:

”’Palvelujen suorituksella’ tarkoitetaan liiketoimintaa, joka ei ole tavaroiden luovutus.”

5 Direktiivin 25 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Palvelujen suoritus voi käsittää muun muassa jonkin seuraavista liiketoimista:

a) aineettoman omaisuuden luovutuksen, riippumatta siitä, perustuuko luovutus saantokirjaan vai ei;

b) veloitteen pidättyä tietystä teosta tai sietää tiettyä tekoa taikka tilaa;

c) palvelun täytäntöönpanon viranomaisen määräyksestä, sen nimissä tai suoraan lain nojalla.”

6 Arvonlisäverodirektiivin 73 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Muiden kuin 74–77 artiklassa tarkoitettujen tavaroiden luovutusten tai palvelujen suoritusten osalta veron peruste käsittää kaiken sen, mikä muodostaa luovuttajan tai suorittajan näistä liiketoimista hankkijalta tai kolmannelta saaman tai saatavan vastikkeen, mukaan lukien näiden

liiketoimien hintaan suoraan liittyvät tuet.”

Direktiivi 2001/84/EY

7 Alkuperäisen taideteoksen tekijän oikeudesta jälleenmyyntikorvaukseen 27.9.2001 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2001/84/EY (EYVL 2001, L 272, s. 32) johdanto-osan kolmannessa perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”Oikeudella jälleenmyyntikorvaukseen pyritään takaamaan, että kuvataideteosten tekijät saavat osuuden alkuperäisten taideteostensa taloudellisesta menestyksestä. Tämä lähentäisi osaltaan kuvataideteosten tekijöiden taloudellista tilannetta niiden muiden luovien taiteilijoiden taloudelliseen asemaan, jotka hyötyvät teostensa toistuvasta käytöstä.”

8 Tämän direktiivin 1 artiklassa, jonka otsikko on ”Jälleenmyyntikorvausta koskevan oikeuden sisältö”, säädetään seuraavaa:

”1. Jäsenvaltioiden on säädettävä, että alkuperäisen taideteoksen tekijällä on luovuttamaton oikeus, josta ei voida luopua edes etukäteen, saada jälleenmyyntikorvauksena osuus teoksen sellaisesta jälleenmyynnistä saaduista hinnoista, joka tapahtuu sen jälkeen, kun tekijä on luovuttanut teoksensa ensimmäisen kerran.

2. Edellä 1 kohdassa tarkoitettua oikeutta sovelletaan kaikkeen jälleenmyyntiin, johon osallistuu myyjinä, ostajina tai välittäjinä taidemarkkinoiden ammattilaisia, kuten huutokauppakamareita, taidegallerioita sekä taidekauppiaita yleensä.

3. Jäsenvaltiot voivat säätää, että 1 kohdassa tarkoitettua oikeutta ei sovelleta jälleenmyyntiin, jossa myyjä on hankkinut teoksen suoraan tekijältä vähemmän kuin kolme vuotta ennen tätä jälleenmyyntiä ja joissa jälleenmyyntihinta on enintään 10 000 euroa.

4. Korvauksen suorittamisesta on vastuussa myyjä. Jäsenvaltiot voivat säätää, että 1 artiklan 2 kohdassa tarkoitetuista luonnollisista henkilöistä tai oikeushenkilöistä joku muu kuin myyjä on yksin tai yhdessä myyjän kanssa velvollinen maksamaan korvauksen.”

9 Direktiivin vähimmäishintaa koskevassa 3 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Jäsenvaltioiden tehtävänä on vahvistaa vähimmäismyyntihinta, josta alkaen 1 artiklassa tarkoitettu myynnistä maksetaan jälleenmyyntikorvaus.

2. Vähimmäismyyntihinta ei saa missään tapauksessa olla suurempi kuin 3 000 euroa.”

10 Saman direktiivin korvausosuuksia koskevan 4 artiklan sanamuoto on seuraava:

”1. Edellä 1 artiklassa tarkoitettu korvaus vahvistetaan seuraavien prosenttiosuuksien mukaisesti:

- a) 4 prosenttia siitä osasta myyntihintaa, joka on enintään 50 000 euroa;
- b) 3 prosenttia siitä osasta myyntihintaa, joka on 50 000,01–200 000 euroa;
- c) 1 prosentti siitä osasta myyntihintaa, joka on 200 000,01–350 000 euroa;
- d) 0,5 prosenttia siitä osasta myyntihintaa, joka on 350 000,01–500 000 euroa;
- e) 0,25 prosenttia siitä osasta myyntihintaa, joka on yli 500 000 euroa.

Korvauksen kokonaismäärä saa kuitenkin olla enintään 12 500 euroa.

2. Poiketen siitä, mitä 1 kohdassa säädetään, jäsenvaltiot voivat soveltaa 5 prosentin korvausosuutta 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettuun myyntihinnan osuuteen.

3. Jos vahvistettu vähimmäismyyntihinta on vähemmän kuin 3 000 euroa, jäsenvaltion on myös vahvistettava alle 3 000 euron myyntihintaan sovellettava korvausosuus, jonka on oltava vähintään 4 prosenttia.”

Itävallan oikeus

Tekijänoikeuslaki

11 Itävallassa 9.4.1936 annetun tekijänoikeuslain (Urheberrechtsgesetz) (BGBl. 111/1936), sellaisena kuin sitä sovelletaan käsiteltävään asiaan, (jäljempänä UrhG), III osastossa säädetään tekijänoikeuksista, joihin kuuluvat hyödyntämisoikeus, kappaleen valmistamista koskeva oikeus ja levitysoikeus.

12 UrhG:n 16 §:ssä, jonka otsikko on ”Levitysoikeus”, säädetään seuraavaa:

”(1) Tekijällä on yksinoikeus teoskappaleiden levittämiseen. Tämän oikeuden nojalla teoskappaleita ei saada ilman tekijän suostumusta tarjota myytäviksi tai saattaa vaihdantaan tavalla, jolla teos saatetaan yleisön saataviin.

(2) Niin kauan kuin teosta ei ole julkistettu, levitysoikeus käsittää myös yksinoikeuden saattaa teos yleisön saataviin julkisella esittämisellä, julkaisemisella, julisteiden levittämällä, esillepanolla tai muulla samanlaisella teoskappaleiden käyttämisellä.

(3) Ellei 16a §:stä muuta johdu, levitysoikeutta ei sovelleta sellaisiin teoskappaleisiin, jotka on saatettu oikeudenhaltijan suostumuksella omistusoikeuden luovuttamisella vaihdantaan Euroopan [unionin] jäsenvaltiossa tai Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa.

— —

(5) Silloin kun tässä laissa käytetään käsitettä ’levittää teos’, sen on ymmärrettävä tarkoittavan ainoastaan tekijälle 1–3 momentissa varattua teoskappaleiden levittämistä.”

13 UrhG:n 16b §:ssä, jonka otsikko on ”Oikeus jälleenmyyntikorvaukseen”, säädetään seuraavaa:

”(1) Edellä 16 §:n 3 momenttia sovelletaan kuvataideteoksen tekijän alkuperäisen taideteoksen jälleenmyyntiin, joka tapahtuu tekijän luovutettua teoksensa ensimmäisen kerran, siten, että tekijällä on oikeus saada myyjältä korvaus (jälleenmyyntikorvaus), jonka suuruus vastaa seuraavaa osuutta verottomasta myyntihinnasta:

4 prosenttia ensimmäisestä 50 000 [euron] osasta,

3 prosenttia seuraavasta 150 000 [euron] osasta,

1 prosenttia seuraavasta 150 000 [euron] osasta,

0,5 prosenttia seuraavasta 150 000 [euron] osasta,

0,25 prosenttia kaikista seuraavista määristä,

Korvaus on kuitenkin yhteensä enintään 12500 [euroa].

(2) Oikeus jälleenmyyntikorvaukseen on olemassa ainoastaan silloin, kun myyntihinta on vähintään 2 500 [euroa] ja taidemarkkinoiden ammattilainen, kuten huutokauppakamari, taidegalleria tai muu taidekauppias osallistuu myyntiin myyjänä, ostajana tai välittäjänä; nämä henkilöt ovat omavelkaisina takaajina vastuussa maksamisesta siltä osin kuin he eivät ole itse maksuvelvollisia. Oikeudesta ei voida etukäteen luopua. Oikeuteen voivat vedota myös oikeuksia kollektiivisesti hallinnoivat elimet. Oikeutta ei voida luovuttaa. Lain 23 §:n 1 momenttia sovelletaan soveltuvien osin.

(3) Edellä 1 momentissa tarkoitettuina "alkuperäisinä taideteoksina" pidetään teoksia,

1. jotka ovat tekijän itsensä luomia
2. jotka tekijä on itse tehnyt tai jotka on tehty hänen ohjauksessaan ja joita on rajoitettu määrä ja jotka ovat lähtökohtaisesti tekijän numeroimia, signeeraamia tai muulla sopivalla tavoin alkuperäisiksi merkitsemiä;
3. joita muutoin pidetään alkuperäisinä teoksina.

(4) Oikeutta jälleenmyyntikorvaukseen ei ole silloin, kun myyjä on hankkinut teoksen sen tekijältä alle kolme vuotta sitten ja myyntihinta on enintään 10 000 [euroa]."

Vuoden 1994 liikevaihtoverolaki

14 Liikevaihtoverosta 23.8.1994 annetun lain (Umsatzsteuergesetz; BGBl. 663/1994), sellaisena kuin sitä sovelletaan käsiteltävään asiaan (jäljempänä vuoden 1994 UStG), 1 §:ssä säädetään seuraavaa:

"(1) Liikevaihtoveroa on suoritettava seuraavista liiketoimista:

1. elinkeinonharjoittajan elinkeinotoiminnassaan Itävallassa vastikkeellisesti suorittamista tavaroiden luovutuksista ja palvelujen suorituksista. Suoritusten verollisuutta ei estä se, että liiketoimi suoritetaan lain tai viranomaisen määräyksen perusteella tai se katsotaan suoritettuna lain säädöksen nojalla.

— —"

15 Vuoden 1994 UStG 3 §:n sanamuoto on seuraava:

"(1) Tavaroiden luovutuksia ovat suoritukset, joilla elinkeinonharjoittaja mahdollistaa ostajalle tai tämän toimeksiannosta kolmannelle, että tämä saa omissa nimissään vallan määrätä tavarasta. Määräämisvallan tavaraan voi antaa elinkeinonharjoittaja itse tai tämän toimeksiannosta kolmas.

— —"

16 Vuoden 1994 UStG:n 3a §:ssä säädetään seuraavaa:

"Palvelut ovat suorituksia, jotka eivät muodostu tavarantoimituksesta. Palvelua voi olla myös pidättäytyminen tietyistä teoista tai tietyn työn taikka tilan sietäminen."

Oikeudenkäyntiä edeltänyt menettely

17 Komissio osoitti 17.10.2014 Itävallan tasavallalle virallisen huomautuksen, jossa se ilmaisi suhtautuvansa varauksellisesti sen hallintokäytäntöön, jossa alkuperäisen teoksen jälleenmyyntikorvauksesta, johon tekijällä on oikeus, kannetaan arvonlisäveroa.

18 Komissio katsoi tässä huomautuksessa, että korvaus ei ole vastike tällaisen taideteoksen tekijän taiteellisesta suorituksesta. Jälleenmyyntikorvausta koskeva oikeus myönnetään välittömästi lain perusteella sen mahdollistamiseksi, että tekijä voi kohtuussyistä päästä osalliseksi taideteoksensa menestyksestä. Liiketoimea, josta olisi suoritettava arvonlisäveroa, ei ole olemassa, koska tekijän käyttäessä oikeuttaan jälleenmyyntikorvauksen saamiseen ei ole olemassa tavarantoiminnan luovutusta eikä palvelun suoritusta.

19 Itävallan tasavalta vastasi tähän viralliseen huomautukseen 16.12.2014 päivätyllä kirjeellä.

20 Itävallan tasavalta esitti, että jälleenmyyntikorvausta koskevan oikeuden tarkoituksensa on varmistaa, että tekijä saa osuuden taideteoksensa taloudellisesta menestyksestä. Se, että tekijä ei ole osallisena myyjän ja ostajan teoksen jälleenmyynnistä tekemässä sopimuksessa, ei estä verottamasta tekijää tämän jälleenmyyntikorvausta koskevan oikeuden perusteella saamasta korvauksesta. Päinvastoin arvonlisäverojärjestelmän neutraalisuuden periaate edellyttää, että myös tästä korvauksesta kannetaan arvonlisäveroa.

21 Itävallan tasavalta totesi vielä, että jälleenmyyntikorvaus mahdollistaa taideteoksen arvonnousun huomioon ottamisen jälleenmyynnin yhteydessä. Itävallan tasavalta esittää toissijaisesti, että tästä seuraa ensimmäisen myynnin yhteydessä olleen tekijän suorituksen veron perusteen nouseminen. Koska tästä ensimmäisestä yhtenä kokonaisuutena pidettävästä suorituksesta kannetaan arvonlisäveroa, myös jälleenmyyntikorvauksesta on kannettava arvonlisäveroa.

22 Koska nämä Itävallan tasavallan vastaukset eivät tyydyttäneet komissiota, komissio osoitti sille 25.7.2016 perustellun lausunnon, jossa se vahvisti uudelleen kantansa, jonka mukaan tekijälle maksettavan jälleenmyyntikorvauksen osalta ei ole kyseessä vastike tekijän ensimmäisen markkinoille saattamisen yhteydessä suorittamasta tavarantoiminnan luovutuksesta tai palvelun suorituksesta. Komission saman kannan mukaan jälleenmyyntikorvauksella on ainoastaan määrä varmistaa, että tekijä hyötyy hänen taiteellisen suorituksensa tunnustamiseen liittyvistä taloudellisista eduista, eikä tekijä voi vastustaa taideteoksensa jälleenmyyntiä.

23 Itävallan tasavalta vastasi tähän perusteltuun lausuntoon 22.9.2016 päivätyllä kirjelmällä, jossa se totesi uudelleen pääasiallisesti, että jälleenmyyntikorvaus on verollinen.

24 Itävallan tasavalta täsmensi, että taiteilija suorittaa jälleenmyyntikorvauksen yhteydessä palvelun, joka muodostuu siitä, että hän sietää taideteoksen jälleenmyyntiä. Vaikka tästä suorituksesta on säädetty alkuperäisen taideteoksen tekijän osalta laissa, se on verrattavissa suoritukseen, jonka muut taiteilijat tekevät taideteostensa esittämisen yhteydessä. Koska näiden taideteosten esittämisestä maksettavasta korvauksesta on suoritettava palvelusta suoritettavana vastikkeena arvonlisäveroa, arvonlisäveroa on suoritettava myös jälleenmyyntikorvauksesta.

25 Itävallan tasavalta piti kiinni toissijaisesti esittämästään argumentaatiosta, jonka mukaan jälleenmyyntikorvauksen verottaminen on myös siitä syystä perusteltua, että se johtaa sen suorituksen veron perusteen nousemiseen, jonka taiteilija on suorittanut taideteoksensa ensimmäisen markkinoille saattamisen yhteydessä. Veron perusteen muuttuminen ei riipu siitä, onko tekijän ja taideteoksen myyjän tai sen myöhemmän ostajan välillä oikeussuhde, vaan siitä, että tekijä pääsee hyötymään jälleenmyyntikorvauksen perusteella tämän taideteoksen arvonnoususta.

noususta.

26 Koska Itävallan tasavallan antamat vastaukset eivät tyydyttäneet komissiota, se päätti nostaa nyt käsiteltävänä olevan kanteen.

Kanne

Asianosaisten lausumat

27 Komissio katsoo, että jälleenmyyntiin osallistuneiden tahojen velvollisuudella maksaa taideteoksen jälleenmyynnistä korvaus tekijälle pyritään yksinomaan varmistamaan, että tekijä saa oikeudenmukaisen osuuden alkuperäisen taideteoksensa arvosta. Tämä oikeudenmukainen osuus ei kuitenkaan muodosta tekijän suorituksen vastasuoritusta, koska se liittyy ainoastaan sellaiseen alkuperäisen taideteoksen taloudelliseen arvoon, joka tulee tekijän hyväksi ilman hänen lupaansa tehdystä taideteoksen myynnistä. Itse korvauksen määrä vahvistetaan lailla.

28 Sitä paitsi 18.1.2017 annetusta tuomiosta SAWP (C-37/16, EU:C:2017:22, 25 ja 26 kohta) ilmenee komission mukaan, että tavaroiden luovutus tai palvelujen suoritus on tehty arvonlisäverodirektiivissä tarkoitettulla tavalla vastikkeellisesti vain silloin, kun palvelun suorittajan ja sen vastaanottajan välillä on oikeussuhde, johon liittyvät suoritukset ovat vastavuoroisia, ja palvelun suorittajan saama korvaus on todellinen vastasuoritus vastaanottajalle suoritetusta palvelusta. Suoritettun palvelun ja saadun vastasuorituksen välillä on näin ollen oltava välitön yhteys, jolloin maksetut rahamäärät muodostavat tosiasiallisen vastikkeen oikeussuhteessa, johon liittyvät suoritukset ovat vastavuoroisia, suoritettusta yksilöitävissä olevasta palvelusta.

29 Tekijälle maksettava jälleenmyyntikorvaus ei kuitenkaan komission mukaan selvästikään ole vastasuoritus tekijän suorittamasta palvelusta vaan korvaus määräytyy yksistään taide-esineen jälleenmyynnin yhteydessä saadun hinnan perusteella, jonka määrään tekijä ei voi vaikuttaa. Tekijällä on oikeus tähän korvaukseen ilman, että hänen on suoritettava minkäänlaista palvelua – olipa kyse tekemistä tai tekemättä jättämisestä – tai että hän edes pystyisi suorittamaan sellaisen palvelun. Näin ollen jälleenmyyntikorvaus ei ole arvonlisäverodirektiivin 2 artiklassa tarkoitettu vastike tavaroiden luovutuksesta tai palvelujen suorituksesta.

30 Lisäksi komission mukaan ei voida olettaa, että tekijä suorittaa palvelun sillä, että hän sietää taideteoksen jälleenluovutusta, koska hän ei voi estää tällaista luovutusta eikä myöskään vaikuttaa siihen eikä hän näin ollen enää suorita mitään palvelua. Tästä syystä jälleenmyyntikorvaus ei kuulu myöskään tekijänoikeudellisesti suojeltuihin käyttö- ja hyödyntämisoikeuksiin.

31 Lisäksi komission mukaan on hylättävä Itävallan tasavallan oikeudenkäyntiä edeltäneessä menettelyssä esittämä väite, jonka mukaan arvonlisäveron kantaminen muiden taiteilijoiden oikeuksien toistuvasta käytöstä mutta ei jälleenmyyntikorvauksesta olisi verotuksen neutraalisuuden periaatteen vastaista. Koska alkuperäisen taideteoksen tekijän tilanne ei vastaa muun taiteilijan tilannetta sen vastikkeen osalta, joka hänelle kuuluu edelleen olemassa olevien käyttö- ja hyödyntämisoikeuksien käyttämisen johdosta, arvonlisäveron neutraalisuuden periaate ei myöskään ole esteenä sille, että tämän toisen taitelijan vastiketta verotetaan ja jälleenmyyntikorvausta ei.

32 Sama pätee komission mukaan Itävallan tasavallan argumenttiin, jonka mukaan jälleenmyyntikorvausta on verotettava sillä perusteella, että se muuttaa alkuperäisen teoksen tekijän osalta hänen alkuperäisen taideteoksensa ensimmäisen markkinoille saattamisen yhteydessä suoritettavan suorituksen veron perustetta. Taideteoksen jälleenmyynnistä saadun hinnan perusteella laskettava jälleenmyyntikorvaus ei nimittäin millään tavoin riipu siitä, mistä vastikkeesta tekijä on sopinut taideteoksen ensimmäisen ostajan kanssa. Tekijä olisi voinut

esimerkiksi myös lahjoittaa alkuperäisen taideteoksen, ja hänellä olisi siitä huolimatta oikeus jälleenmyyntikorvaukseen.

33 Itävallan tasavalta väittää vastinekirjelmässään, että koska taideteoksen jälleenmyynti on oikeussuhteessa tapahtuva suoritusten vaihto, tekijälle tämän taideteoksen jälleenmyynnin johdosta kuuluvasta korvauksesta on kannettava arvonlisäveroa.

34 Itävallan tasavalta vetoaa 3.9.2015 annettuun tuomioon Asparuhovo Lake Investment Company (C-463/14, EU:C:2015:542, 35 kohta) ja 29.10.2015 annettuun tuomioon Sudaçor (C-174/14, EU:C:2015:733, 32 kohta) ja toteaa, että edellytyksenä arvonlisäveron kantamiselle palvelusta on, että suoritetun palvelun ja saadun vastasuorituksen välillä on välitön yhteys. Lisäksi 3.3.1993 annetun tuomion Tolsma (C-16/93, EU:C:1994:80, 14 ja sitä seuraavat kohdat) ja 29.10.2015 annetun tuomion Sudaçor (C-174/14, EU:C:2015:733, 32 kohta) mukaan tällainen välitön yhteys muodostuu silloin, kun palvelun suorittajan ja vastaanottajan välillä on oikeussuhde, johon liittyvät suoritukset ovat vastavuoroisia, ja palvelun suorittajan saama korvaus on todellinen vastasuoritus vastaanottajan saamasta palvelusta.

35 Näin ollen jälleenmyyntikorvauksesta on Itävallan tasavallan mukaan kannettava arvonlisäveroa, kun korvaus suoritetaan suoritusten vaihdon yhteydessä oikeussuhteessa. Molemmat edellytykset täyttyvät käsiteltävässä asiassa.

36 Erityisesti suoritusten vaihdon olemassaolosta on Itävallan tasavalta toteaa, että 18.1.2017 annettu tuomio SAWP (C-37/16, EU:C:2017:22) ei ole merkityksellinen, koska siinä olevaa unionin tuomioistuimen suorittamaa päättelyä ei voida soveltaa suoraan jälleenmyyntikorvaukseen, joka ei ole verrattavissa aitoon vahingonkorvaukseen.

37 Oikeudella jälleenmyyntikorvaukseen pyritään Itävallan tasavallan mukaan takaamaan, että tekijä saa osuuden taideteostensa taloudellisesta menestyksestä. Tekijän on levitysoikeuden sammumisen takia siedettävä taideteoksensa jälleenmyyntiä, ja jälleenmyyntikorvaus liittyy tähän sietämiseen. Tekijä saa korvauksen siitä, että hänen teoksensa myydään eteenpäin ja että teoksen arvo on noussut sillä välin. Vastikkeella on näin ollen välitön yhteys tekijän suoritukseen. Jälleenmyyntikorvaus vastaa tämän takia – olennaisesti tarkasteltuna – uutta verollista vastiketta, joka saadaan taideteoksen ensimmäisen oston yhteydessä saadun vastikkeen lisäksi. Jälleenmyyntikorvaus voidaan tältä osin katsoa eräänlaiseksi lunastuskorvaukseksi, josta tyypillisesti kannetaan arvonlisäveroa.

38 Itävallan tasavalta toistaa oikeudenkäyntiä edeltäneessä menettelyssä esittämänsä argumentin, jonka mukaan verotuksen neutraalisuuden periaate on esteenä sille, että samanlaisia tavaroita ja palveluja kohdellaan arvonlisäverotuksessa eri tavalla.

39 Itävallan tasavalta esittää vielä, että vaikka katsottaisiin, ettei jälleenmyyntikorvaus ole itsenäisestä palvelusta saatava vastike, se nostaa kuitenkin taideteoksen tekijän ja taideteoksen ensimmäisen ostajan välillä toteutetun liiketoimen veron perustetta.

40 Itävallan tasavalta viittaa tässä yhteydessä direktiivin 2001/84 johdanto-osan kolmanteen perustelukappaleeseen, jonka mukaan jälleenmyyntikorvauksen tarkoituksena on hyvittää arvon nousua. Kun otetaan huomioon, että tiettyjen alkuperäisten taideteosten arvo nousee huomattavasti ajan kulumisen myötä ja että tämän arvon nousu ei tule jälleenmyynnin yhteydessä tekijän vaan kyseisen myyjän hyväksi, jälleenmyyntikorvaus voitaisiin katsoa tekijän osuudeksi tästä arvon noususta. Tämän takia jälleenmyyntikorvausta voidaan verrata lakisääteiseen arvon turvaamiseen tekijälle.

Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

- 41 Komissio arvostelee kanteessaan Itävallan tasavaltaa siitä, että tämä ei ole noudattanut arvonlisäverodirektiivin 2 artiklan 1 kohdan mukaisia velvoitteitaan, koska se kantaa arvonlisäveroa alkuperäisen taideteoksen tekijälle taideteoksen jälleenmyynnin johdosta kuuluvasta korvauksesta.
- 42 Arvonlisäverodirektiivin 2 artiklan 1 kohdan mukaan arvonlisäveroa on suoritettava muun muassa verovelvollisen tässä ominaisuudessaan jäsenvaltion alueella suorittamasta vastikkeellisesta tavaroiden luovutuksesta ja palvelujen suorituksesta.
- 43 Ilman että olisi tarpeen ratkaista sitä kysymystä, onko jälleenmaksukorvauksen maksaminen katsottava mainitussa 2 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuksi ”tavaroiden luovutukseksi” tai ”palvelujen suoritukseksi” – eivätkä asianosaiset sitä paitsi ole edes tuoneet tätä kysymystä esiin –, on siten tutkittava, onko tällainen liiketoimi suoritettu vastikkeellisesti (ks. vastaavasti tuomio 18.1.2017, SAWP, C-37/16, EU:C:2017:22, 24 kohta).
- 44 Vakiintuneesta oikeuskäytännöstä seuraa tämän osalta, että tavaroiden luovutus tai palvelujen suoritus on tehty arvonlisäverodirektiivissä tarkoitettulla tavalla vastikkeellisesti vain silloin, kun yhtäältä tavarantoimittajan tai palvelun suorittajan ja toisaalta tavarantoimittajan tai palvelun vastaanottajan välillä on oikeussuhde, johon liittyvät suoritukset ovat vastavuoroisia, ja tavarantoimittajan ja palvelun suorittajan saama korvaus on todellinen vastasuoritus tavarantoimittajalle tai palvelun vastaanottajalle luovutetusta tavarasta tai suoritetusta palvelusta (ks. vastaavasti tuomio 18.1.2017, SAWP, C-37/16, EU:C:2017:22, 25 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 45 Itävallan tasavalta katsoo ensinnäkin, että jälleenmyyntikorvauksen osalta on kyseessä oikeussuhteessa tapahtuvassa suoritusten vaihdossa suoritettu vastike. Vaikka Itävallan tasavalta ei kiistä sitä, että alkuperäisen taideteoksen tekijä ei ole osallisena myyjän ja ostajan taideteoksen jälleenmyynnistä tekemässä sopimuksessa, se väittää kuitenkin, että taideteoksen tekijä suorittaa sillä, että hän sietää jälleenmyyntiä, palvelun tällaisessa oikeussuhteessa.
- 46 Tästä on todettava, että arvonlisäverodirektiivin 25 artiklan b alakohdan nojalla palvelujen suoritus voi käsittää muun muassa tietyn teon tai tilan sietämisen.
- 47 Vastoin Itävallan tasavallan ilmeisesti kannattamaa näkemystä, oikeussuhde, jossa alkuperäisen taideteoksen jälleenmyynti toteutetaan, on kuitenkin olemassa yksinomaan myyjän ja ostajan välillä, eikä sillä, että taideteoksen tekijällä on oikeus jälleenmyyntikorvauksen saamiseen, ole vaikutusta tähän suhteeseen. Näin ollen ei voida katsoa, että tämän taideteoksen tekijä osallistuisi sen takia, että hänellä on oikeus jälleenmyyntikorvaukseen, jollakin tavoin – vaikka vain välillisesti – teoksen jälleenmyyntiin, esimerkiksi sietämällä tätä liiketoimea.
- 48 On nimittäin ensinnäkin huomattava, että jälleenmyynnin osapuolet sopivat keskenään vapaasti siitä, että myyjä luovuttaa kyseisen taideteoksen, ja siitä, miten suuren hinnan ostajan on maksettava tästä teoksesta, eikä heidän ole pyydettävä tähän kyseisen taideteoksen tekijän suostumusta tai konsultoiva häntä jollakin tavalla. Taideteoksen tekijällä ei ole mitään keinoa, jolla hän voisi puuttua jälleenmyyntiin erityisesti estääkseen sen toteutumisen, jos hän ei hyväksy sitä.
- 49 Alkuperäisen, jälleenmyydyn taideteoksen tekijällä on direktiivin 2001/84 1 artiklan 1 kohdan nojalla oikeus saada tämän teoksen jälleenmyyntihinnasta osuus, jonka myyjän on periaatteessa maksettava. Koska tekijällä jälleenmyyntikorvaukseen oleva oikeus, josta seuraa myyjän velvollisuus maksaa tämän korvauksen vahvistettu määrä tekijälle, on Euroopan unionin

lainsäätäjän tahdon tulos, on lähdettävä siitä, että sen soveltamisen kohteena ei ole tekijän ja myyjän välinen oikeussuhde.

50 Euroopan unionin lainsäätäjän direktiivin 2001/84 johdanto-osan kolmannen perustelukappaleen ensimmäisessä virkkeessä ilmaiseman tahdon mukaan oikeudella jälleenmyyntikorvaukseen pyritään takaamaan, että alkuperäisten taideteosten, jotka kyseinen direktiivi kattaa, eli kuvataideteosten tekijät saavat osuuden taideteostensa taloudellisesta menestyksestä. Tästä ilmenee, että lainsäätäjän aikomuksena ei ollut missään tapauksessa antaa tekijöille mahdollisuutta osallistua heidän taideteostensa jälleenmyyntitoimiin vaan antaa heille ainoastaan oikeus osuuteen jälleenmyyntitoimien taloudellisesta menestyksestä näiden toimien toteuttamisen jälkeen.

51 Tällaisessa tilanteessa on hylättävä Itävallan tasavallan argumentti, jonka mukaan jälleenmyyntikorvaus muodostaa vastikkeen oikeussuhteessa toteutetussa suoritusten vaihdossa, johon tekijä on osallistunut sillä, että hän sietää taideteoksen jälleenmyyntiä.

52 Toiseksi Itävallan tasavalta katsoo, että palvelu, jonka direktiivin 2001/84 kattaman taideteoksen tekijän väitetään suorittavan jälleenmyyntikorvauksen yhteydessä, on verrattavissa palveluihin, joita muut taiteilijat suorittavat taideteostensa esittämisen yhteydessä. Koska näistä palveluista on suoritettava arvonlisäveroa, alkuperäisen taideteoksen tekijän jälleenmyyntikorvauksen yhteydessä suorittamasta palvelusta on myös suoritettava arvonlisäveroa.

53 Direktiivin 2001/84 johdanto-osan kolmannen perustelukappaleen toisesta virkkeestä käy ilmi, että unionin lainsäätäjä halusi tehdä eron kuvataideteosten tekijöiden taloudellisen tilanteen ja muiden luovien taiteilijoiden taloudellisen tilanteen välillä, koska sen arvion mukaan muut luovat taiteilijat – toisin kuin kuvataideteosten tekijät – hyötyvät teostensa toistuvasta käytöstä.

54 Kuten komissio toteaa aivan oikein, kuvataideteokset ovat olemassa vain yhden kerran ja niihin liittyvät käyttö- ja hyödyntämisoikeudet sammuvat sillä hetkellä, jona ne saatetaan markkinoille ensimmäisen kerran. Sen sijaan muut taideteokset saatetaan toistuvasti käytettäväksi ja niiden tekijöille tästä maksettavalla vastikkeella korvataan palvelu, joka muodostuu toistuvasta käytettäväksi saattamisesta. Jälleenmyynnistä saatava korvaus ei ole siten verrattavissa siihen korvaukseen, joka saadaan näihin muihin taideteoksiin liittyvien, edelleen voimassa olevien käyttö- ja hyödyntämisoikeuksien käyttämisestä.

55 Unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan verotuksen neutraalisuuden periaate, josta unionin lainsäätäjä on säättänyt toteuttaakseen arvonlisäverotuksen alalla yhdenvertaisen kohtelun yleisen periaatteen, edellyttää muun muassa, ettei erilaisia tapauksia kohdella samalla tavoin, ellei tällainen kohtelu ole objektiivisesti perusteltua (ks. vastaavasti tuomio 19.7.2012, Lietuvos geležinkeliai, C-250/11, EU:C:2012:496, 44 ja 45 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

56 Tämän tuomion 54 kohdassa jo todetun takia sillä seikalla, että arvonlisäveroa on suoritettava sellaisesta korvauksesta, joka saadaan muiden teosten kuin kuvataideteosten toistuvaan käyttöön ja hyödyntämiseen liittyvien oikeuksien nojalla, ei voida perustella sitä, että arvonlisäveroa olisi suoritettava myös jälleenmyyntikorvauksesta.

57 Tästä seuraa, että jälleenmyyntikorvauksen maksamista ei voida katsoa suoritetun vastikkeellisesti arvonlisäverodirektiivin 2 artiklan 1 kohdassa tarkoitetussa merkityksessä.

58 Kolmanneksi on hylättävä Itävallan tasavallan toissijaisesti esittämä väite, jonka mukaan jälleenmyyntikorvauksesta on kannettava arvonlisäveroa sillä perusteella, että se muuttaa alkuperäisen teoksen tekijän osalta hänen alkuperäisen taideteoksensa ensimmäisen markkinoille

saattamisen yhteydessä suorittaman suorituksen veron perustetta.

59 Kuten arvonlisäverodirektiivin 73 artiklasta ilmenee, veron peruste käsittää palvelujen suoritusten osalta kaiken sen, mikä muodostaa vastikkeen suoritetusta palvelusta. Koska jälleenmyyntikorvaus ei kuitenkaan ole – kuten tästä tuomiosta käy ilmi – vastike tekijän taideteoksensa ensimmäisen markkinoille saattamisen yhteydessä toteuttamasta suorituksesta eikä myöskään vastike tämän muusta suorituksesta, se ei voi aikaansaada mitään muutosta alkuperäisen tekijän taideteoksensa ensimmäisen markkinoille saattamisen yhteydessä toteuttaman suorituksen veron perusteen osalta.

60 Kaikista edellä olevista seikoista seuraa, että Itävallan tasavalta ei ole noudattanut arvonlisäverodirektiivin 2 artiklan 1 kohdan mukaisia velvoitteitaan sen johdosta, että se kantaa arvonlisäveroa alkuperäisen taideteoksen tekijälle taideteoksen jälleenmyynnin johdosta kuuluvasta korvauksesta, koska tällainen korvaus ei kuulu arvonlisäverodirektiivin 2 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan.

Oikeudenkäyntikulut

61 Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 138 artiklan 1 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, veloitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska komissio on vaatinut Itävallan tasavallan velvoittamista korvaamaan oikeudenkäyntikulut ja Itävallan tasavalta on hävinnyt asian, se on veloitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (kahdeksas jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Itävallan tasavalta ei ole noudattanut yhteisestä arvonlisäverojärjestelmästä 28.11.2006 annetun neuvoston direktiivin 2006/112/EY 2 artiklan 1 kohdan mukaisia velvoitteitaan, koska se on säätänyt kannettavaksi arvonlisäveroa alkuperäisen taideteoksen tekijälle taideteoksen jälleenmyynnin johdosta kuuluvasta korvauksesta.

2) Itävallan tasavalta veloitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Allekirjoitukset

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.